

Křestní úloha Ducha svatého

Teologie | 17.9.2012 @ 1.07

Tato práce je předložena studijnímu oddělení Global University jako jeden z požadavků pro klasifikaci v předmětu THE1013 Pneumatologie.

1.2.3.

1. Popiš myšlenkový postup učenců, kteří řecké slovo „en“ překládají jako „v“ namísto „skrze“ v 1. Korintským 12,13: „Neboť my všichni, ať Židé či Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem.“

Ve vysvětlení zahrň biblické příklady, kterými podporují svůj pohled. (Dle uvážení se obrať na kapitulu 9 v knize Co říká Bible o Duchu svatém (Horton), nebo na lekci 11 ve studijní příručce.)

2. Vysvětli argument druhé strany, která ukazuje, že „en“ lze překládat rovněž jako „skrze“. Cituj čtyři biblické pasáže pro podporu tohoto pohledu.

3. Ukaž, jak každý z pohledů (v zadáních 1 a 2) ovlivňuje roli Ducha svatého. Je činitelem (tím, kdo křtí), nebo prvkem (v němž je člověk pokřtěn)? Co nám o tom napovídá kontext 1. Korintským 12,13 (zvláště verše 8–11)?

Chápání řecké předložky „en“ určuje v případě verše 1. Korintským 12,13 nejen jeho vlastní výklad, ovlivňuje celé systematické chápání Ducha svatého. Překládat předložku jako „v“ je dle některých nasnadě, stejnou předložkou bývá ostatně uváděn i křest ve vodě.

Duch svatý je pak chápán jako vklad, který o Letnicích obdržela Církev do zásoby, aby pak byl automaticky přerozdělován obráceným. Křest, o němž se zde hovoří, je pak křest vodní a nedochází při něm k přímé aktivitě božské bytosti, křtěnec je jednoduše uveden do nové životní reality, kde jsou si všichni rovni a kde se mezi lidmi nedělají rozdíly. Obměna zmíněného výkladu představuje Ducha svatého jako pomyslné fluidum, v němž jsme vykoupáni při obrácení a potom už ne. Řecké „en“ ve spojení s „βαπτίζω“ se pak nesmí překládat v sedmém pádě (pokřtěni Duchem) ale jedině v šestém (pokřtěni v Duchu). Tento překlad se opírá o případy shodného postavení vody (ὕδα) a Ducha (πνεῦμα) v některých verších (Mt 3,11; J 1,33 atd.). Nejkonzervativnější učenci proto opravdu chápou za veršem 1 K 12,13 jen vodní křest.

Vazba „εν πνευματι“ se dle mého výzkumu vyskytuje v Novém zákoně pětáctýřicetkrát v různých významech a souvislostech. Posouzení situace v českých překladech by vyžadovalo rozsáhlou analýzu všech případů. Pro účely této práce jsem prošel alespoň Český ekumenický překlad (viz přílohu). Z výzkumu vyplynula nevýrazná převaha použitých sedmých pádů nad šestými (17× kým? Duchem : 13× v kom? V Duchu). Jiné verše ale nedávají v porovnání s veršem 1 K 12,13 tak zřejmou příležitost k uplatnění výkladového předporozumění, hovoří nadto o něčem jiném a jsou izolovány ve svých kontextech. Jsem proto nakloněn domnívat se, že řešení našeho problému se nemůže spolehlivě opírat o statistické údaje konkordančního výzkumu.

Výklady, které nepřiznávají Duchu svatému roli činného křtitele, jsou svými předpoklady vytlačeny k jeho buď mystické, nebo filosofické interpretaci. Mystický Duch, to je zmíněné fluidum, nehmotná kapalina, do níž je věřící namočený při obrácení. Filosofický Duch, to je popsitelný součet jevů, vjemů a vlastností, kterým je křtěný vystaven a do nichž se sám staví. Skutečnost křtu pak závisí na sžívání věřícího s Církví. Obě definice Ducha mu odpírají rozumnou vůli. Odmyšlením svrchované vůle Ducha svatého jako osobní bytosti tak nezůstane z verše 12 více, než nejasná zmínka o křestní praxi a sladce humanistický apel na všelidské bratrství. Pokud však má mít Pavlova výpověď o křtu do těla Kristova smysl, musí jít o něco víc¹.

O svébytnosti Ducha nás přesvědčují mnohé pasáže: Duch Ježíše vodil po poušti (Lk 4,1), podobně byl Simeon Duchem veden do chrámu (Lk 2,27) a podobně Duch ze své vůle zjevuje Kristovo tajemství (Ef 3,5). Svrchovanost Ducha pak nejpádňěji prokazuje samotný kontext 1 K 12,13. Celý se zabývá tím, jak Duch svatý uděluje dary „jak sám chce“. On je činitel². Proto není správné domnívat se, že by Pavel v jednom verši považoval Ducha za inteligentního dárce a o dva verše dále za světonázor a životní styl. Nejsou to přeci lidská rozhodnutí a záruky, kvůli nimž je Církev jednotná ve své rozmanitosti, to skrze Ducha svatého jsme jednotní. Koho pokřtí, toho nenechá nenávidět jinakost svých bratří.

4.

Rozeznaj v následující pasáži křtitele a prvek, v němž je člověk křtěný:

1. Matouš 3,11a

„Já vás křtím vodou k pokání; ale ten, který přichází za mnou, je silnější než já...“

2. Matouš 3,11b

„...nejsem hoden ani toho, abych mu zouval obuv; on vás bude křtít Duchem svatým a ohněm.“

V první části verše je křtitelem Jan a prvkem voda. Ve druhé části je křtitelem Ježíš^{3,4}, prvkem je Duch svatý a prorocky předkreslenou událostí jsou Letnice. Je třeba připomenout, že spolupráce mezi osobami trojice v úkolech spasení a křtu věřících je úzká a zanechává prostor spíše pro pomocné rozlišování úkolů jednotlivých členů. Evangelista Jan zachytil Ježíšovo ujištění o tom, že „přijde přímlyvce“, kterého on „pošle“ (srov. J 15,26 s J 16,7). Nu, a není to přeci Duch Kristův, kterého Kristus posílá (srov. Ř 8,9)?

3. Matouš 28,19

„Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého...“

Křtitelem je učedník, který uposlechne výzvu Velkého poslání⁵. Prostředkem je „jméno Otce i Syna i Ducha svatého“ a prvkem voda.

4. 1. Korintským 12,13

„Nebot' my všichni, ať Židé či Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem.“

Křtitelem je Duch, prvkem je Církev.

5.

Naznačují nám Skutky 8,14–17 a 19,1–7 rozdíl mezi obrácením a naplněním Duchem svatým? Proč? Vyjádři svůj pohled.

Nad veršem Sk 19,2 se vede spor o překlad aoristní polohy sloves „přijmout“ a „věřit“. Text nám popisuje apoštola Pavla, jak v Efezu naráží na skupinu „učedníků“. Pavel se zajímá o jejich vyučenost, ptá se proto: Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες, což kraličtina doslovně překládá předčasným přechodníkem: „Přijali-li jste Ducha svatého, uvěřivše?“

Všechny moderní české překlady se v tomto verši shodují a v decentních obměnách se drží formulace: „Přijali jste Ducha Svátého, když jste uvěřili?“ (CEP, ČSP, B21, Petru, Žilka, PNS) Problém časové posloupnosti řeckých aoristů a následného výkladu proto není vyřešen, je naopak eskalován sporem o možnost druhotného díla spásy, které se projevuje tzv. křtem v Duchu svatém po obrácení.

Bratr Horton se nad shodou moderních překladů rozčiluje. Poukazuje na fakt, že i když jsou obě slovesa (přijmout a věřit) v aoristu, sloveso „přijmout“ je sloveso řídící věty. Aoristní participium „věřit“ proto v tomto případě naznačuje časový vztah k řídícímu slovesu. Tak to ostatně chápali i překladatelé Bible krále Jakuba. Bratr Horton uznává, že i aoristní participium může odkazovat na souběžný děj, vážně se zabývá argumentací metodisty Jamese Dunna, který na mnohé příklady souběžnosti aor. part. poukazuje. Tyto příklady jsou však buď idiomatičké a tudíž neprůkazné, nebo nejsou schopné hovořit do situace Sk 19,2. V Židům 7,27b se píše: „Ježíš to učinil jednou provždy [přinesl oběť], když obětoval sebe sama.“ Oba celky jsou významově shodné, jedná se proto o jinou, neshodnou figuru. V předpokladech překladu přeci nemůže stát, že „přijetí Ducha“ je totožné s „uvěřením“⁶, to se má prokázat či neprokázat až na závěr. Pro poctivost je sice potřeba uznat překladové pravidlo, které v tomto případě radí spíše současný překlad, zároveň je ale třeba neopomíjet tucty výjimek⁷ a pokusit se nahlédnout situaci v souvislostech.

Metodista J. Dunn nebo libovolný odpůrce říká, že dva aoristy ve větě značí současnost. Zkušenost přijetí Ducha a přijetí víry je proto totožná. Aby toto tvrzení udržel, musí se vypořádat s následným textem, který popisuje křest učedníků. Pavel se zde podle něj ptá, zda dostali Ducha svatého při křtu: „Dostali jste Ducha svatého, když jste přijali víru?“ (v. 2, PetruNZ) Tázání odpovídají, že přijali pouze křest Janův (v. 3), tehdy je Pavlovi všechno jasné. Představi jim Ježíše (v. 4) a pokřtí je v Jeho jméno dle Velkého poslání (v. 5). Ke křtu Duchem svatým a začátku prorockého hovoru (v. 6) muselo tedy poněkud podivně dojít zároveň s vodním křtem. Kdyby totiž Pavlovo vzkládání rukou mělo proběhnout až po křtu, pak by byl výklad verše 2 vyvrácený, protože by vyšlo najevo, že druhotná zkušenost s Duchem svatým existuje.

Problémy pasáže Sk 19,1–7 jsou rozsáhlé. Šlo o Janovy učedníky, kteří neznali Ježíše? Pokud to Pavel věděl, proč se je tázal přímo na přijetí Ducha svatého? Považoval Pavel přijetí Ducha za důkaz křtu v totálním významu Marka 16,17b? Víme, že evangelista Marek pocházel z Pavlova okruhu (Sk 15,37)! Má potom J. Dunn a ostatní pravdu, když ztotožňují křest ve vodě s přijetím Ducha? Myslím si, že ne.

Definitivně mne přesvědčuje Samařský precedent. Ve Skutcích 8,14–17 se dočítáme, jak Samařané, kteří „přijali Boží slovo“ působením evangelisty Filipa, přijali rovněž Ducha svatého po vkládání rukou Petra a Jana. Tento příklad je tak silným svědectvím o časové posloupnosti konverze a přijetí Ducha, že stojí za to zvážit ho jako hřeben k ucesání všech ostatních méně jasných pasáží.

Odkazy

1. Horton, 215
2. Horton, 215
3. Horton, 137
4. Horton, 84
5. Horton, 103
6. Horton, 159
7. Horton, 161

Bibliografie

HORTON, Stanley M. *What the Bible says about the Holy Spirit*. Springfield, Mo.: Gospel Pub. House, c1976, 302 p. ISBN 08–824–3647–3.

Bible: český studijní překlad. 1. souborné vyd. Překlad Michal Krchňák. Praha: KMS, 2009, 1562 s. ISBN 978–808–6449–616.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. 11. vyd., (9. přepr. v České biblické společnosti). Praha: Česká biblická společnost, 1998, 863, 287 s. ISBN 80–858–1019–0.

TICHÝ, Ladislav. *Řecko-český Nový zákon: Novum testamentum graece : Nestle-Aland, 27. vyd. ; Nový zákon : český ekumenický překlad*. 1. vyd. Editor Petr Fryš, Pavel Nápravník, Vladimír Petkevič. Překlad Josef Šimandl. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2011, 1758 s. ISBN 978–80–87287–38–5.

Příloha

Vazba „εν πνευματι“ v Českém ekumenickém překladu se v jednotlivých verších překládá 7. pádem (Duchem svatým), 6. pádem (Duchu svatém), 4. pádem (Ducha svatého), 2. pádem (Ducha svatého), nebo 1. pádem (Duch svatý).

- 7. pád: Mt 3,11; Mt 12,28; Mk 1,8; Mk 1,23; Lk 2,27; Lk 3,16; Sk 1,5; Sk 11,16; Sk 19,21; Ř 2,29; Ř 15,16; 1 K 6,11; 1 K 12,13; 2 K 6,6; Ga 6,1; Ef 3,5; 1 Tm 3,16
- 6. pád: Mt 22,43; Mk 12,36; Lk 1,17; Lk 10,21; J 4,23; J 4,24; Ř 9,1; 1 K 12,9; Ef 2,18; Ef 6,18; F 1,27; Te 1,5; Ju 1,20
- 4. pád: Mk 5,2; J 1,33; Ef 2,22*
- 2. pád: Lk 4,1; Ř 1,9*; Ř 8,9; Ř 14,17; 1 K 12,3; Ef 5,18; Zj 1,10; Zj 4,2; Zj 17,3; Zj 21,10
- 1. pád: Kol 1,8
- Vypuštěno z překladu: 1 K 4,21

* Jiný význam.

Data použitelná k rozšíření výzkumu si můžete stáhnout [v tabulce](#).

<https://selah.cz/teologie/krestni-uloha-svateho-ducha/>